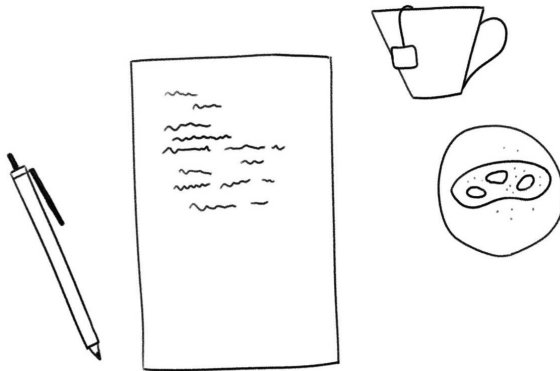

Wat vertel je me nou?

Eerste druk, januari 2019, uitgegeven in eigen beheer.
Copyright: overname en/of vermenigvuldiging in overleg; mail naar
bettydewit1930@gmail.com
Illustraties: Alijt Emmens, www.alijt.nl
Drukwerk: Bravenewbooks.nl

Wat vertel je me nou?

Gebeurde en bedachte verhalen

Door Betty de Wit

Inhoud:

1. Bij de Leeuwenbrug	pag. 8
2. Hendrikje	40
3. Er was eens	52
4. Een mannetje bij de haard	82
5. Wissewasje	118
6. Op Schoot	138

1. Bij de Leeuwenbrug

Eerste boodschap

Grote ouderwetse kamer, een tafel in het midden, de stoelen eromheen. Naast de vulkachel nog een paar gemakkelijke stoelen en een staande schemerlamp. Over die lamp hangt een prachtige doek van Chinese zijde met lange oranje gekleurde franje. Hoge ramen met diepe vensterbanken, waarin je je als kind heerlijk kon terug trekken, als in een eigen wereldje.

Die middag, ik zie het nog voor me, mijn ouders, het dienstmeisje en de knechten rond de tafel aan de thee. In die tijd had je nog geen werknemers.

“Och, de koekjes zijn op. Hoe moet dat nu?”, vraagt mijn moeder. “O de kleine meid kan ze wel even halen, dat kan ze best”, antwoordt mijn vader. Dus jasje aan, mutsje op, kwartje in de hand geklemd. “Goed onthouden hé? Een half pond droge koekjes en op de gele steentjes blijven hoor”.

En daar gaat het kind, al dansend op het ritme van de woorden: “Een half pond droge koekjes, een half pond droge koekjes”. Nog zie ik mijn vader voor het raam, lachend om dat huppelende kleine meisje. “Een half pond droge koekjes”.

Om de hoek, bij de kruidenier fluister ik nog steeds zachtjes voor me heen: “Een half pond droge koekjes”.

Rondeel

Eerste boodschap

Een half pond droge koekjes
grote mensen in de kamer
lachend voor het raam.
Het kind de boodschap herhalend
Het hekje uit, op de gele steentjes blijvend
Een half pond droge koekjes,
grote mensen in de kamer

Geld

Wij hadden van Sinterklaas een mooi rood tafeltje en twee stoeltjes gekregen. Wij, dat zijn mijn zusje van vijf jaar, mijn broertje van vier en ik was net drie jaar geworden. Dat Sinterklaas het cadeau gebracht had, of zwarte Piet, dat weet ik niet meer. Tenslotte was ik nog maar 3 jaar.

Wat ik me wel helder en klaar herinner, is die zondagmiddag. Onze ouders deden even een middagslaapje en wij gingen gezellig met het nieuwe tafeltje en de stoeltjes spelen. Maar wat zouden we nu eens gaan spelen? Vader en moedertje hadden we al zo vaak gedaan. “Laten we eens winkeltje spelen”. Dat was een goed idee. De brede vensterbank werd gepromoveerd tot winkel en uitstalkast. Allerlei dingen werden uitgesteld. Mijn mooie blauwe serviesje stond middenin en in een hoek de bruine beer van mijn broer. Een bromtol, een puzzel, van alles werd aangesleept.

Natuurlijk mocht mijn zus de winkeljuffrouw zijn, zij was de oudste. Mijn broer en ik waren de klanten. Maar toen hadden we een probleem. We konden niks kopen, we hadden immers geen geld. Mijn zus was vindingrijk: “Hier, ik heb een schaar en dan knippen we allemaal guldens en rijksdaalders uit onze kousen”. En ja, er werden prachtige rondjes geknipt. Nog kan ik voelen, hoe eng het was als de punt van de schaar langs mijn beentje schuurde.

Gelukkig ging het allemaal goed, er vloeide geen bloed en we hadden al snel een flinke voorraad geld. Nu konden we aan het kopen gaan uit de vensterbank etalage. Ik herinner me nog hoe ik vlug mijn theeserviesje kocht, dat wilde ik niet missen.

Zo speelden we ons spel en dachten er niet aan dat door dat geld knippen onze kousen finaal geruïneerd waren. Tot onze moeder beneden kwam, toen was het niet best. Haar ogen werden groot van schrik: “Wat hebben jullie nu gedaan?” En mijn zus verklaarde, toch wel beteuterd: “We hadden geen geld om winkeltje te spelen en toen hebben we het geknipt”. “Verschrikkelijk”, riep moeder. “Hoe krijgen jullie het in je hoofd om die prachtige zondagse kousen zo te vernielen? Nu kan ik ze weggoaien”.

Iets van mijn moeders ontsteltenis is me bij gebleven en de grote gaten in mijn kousen zag ik toen pas. Voor straf mochten we de hele week geen snoep hebben. Nu klonk die straf wel zwaar, maar de werkelijkheid viel mee. Ja, die zondagmiddag geen chocolaatjes en dat was erg. Maar verder, door de week kregen we toch geen snoep, hooguit een schuimpje bij de bakker. Maar dat het geheel een diepe indruk op me heeft gemaakt, dat is zeker.

Warm

Zo'n echte warme zomerdag, zo'n dag dat alles je te veel is. Je maar wat apathisch op je tuinstoel hangt, zoveel mogelijk in de schaduw. Zo'n dag is het vandaag, binnen is het nog beter te verdragen dan buiten. Meer dan dertig graden, we zijn het niet gewend.

De hitte brengt een herinnering bij mij boven. Ook vroeger had je van die extreem warme dagen. We woonden in een stadje. In de binnenstad en dus geen groen te bekennen, alleen hete, stoffige straten. Het beste was nog binnen blijven, in het grote, ouderwetse koopmanshuis, met echte markiezen. Die markiezen gingen bijtijds naar beneden, zodat je de zonnewarmte goed kon keren. Ook de hoge, ouderwetse kamers deden prettig aan.

Als het dan zo'n warme dag was, kwam ineens mijn vader met een idee: "Wacht, het is zo warm, ik trakteer". En dan liep hij uit zijn winkel naar de overbuurman en kocht daar - o geweldig!! - een flesje ranja.

Wij als kinderen raakten helemaal opgewonden: "We krijgen een glas ranja!" En met groot ceremonieel werd in een kristallen karaf de ranja op smaak gemaakt. De kraan liet vader natuurlijk eerst een goed poosje lopen, het water moest zo koud mogelijk zijn.

Dan werd die limonade in mooie glaasjes geschonken en kregen we er allemaal één van. Jammer genoeg waren er maar zes glaasjes bij de karaf. Met mijn vader en moeder en 10 kinderen moest je dus je beurt afwachten. Was je bij de eerste ronde, dan werd er wel van je verwacht dat je de ranja een beetje snel op dronk, omdat de volgende vol verlangen stond te wachten.

Ik ging altijd wat achteraf staan, zodat ik pas bij de tweede ronde aan de beurt zou zijn en zo op mijn gemak van de ranja kon genieten. Ja, het was een hele gebeurtenis, zo'n ranja traktatie van mijn vader. Het gebeurde dan ook hoogstens één keer in het jaar, als het werkelijk smoorheet was. Als zo'n hittegolf bijvoorbeeld een week of twee aanhield, zou niemand het in zijn hoofd halen om nog eens een fles ranja te kopen.

Nu hebben we dus weer zo'n warme dag. Ineens hoor ik mezelf praten en schrik er eigenlijk wat van. Vanmiddag zeg ik toch heus tegen de kleinkinderen: "Och, oma heeft geen cola, geen yokydrink meer, geen prik en ook geen sapje, alles is op. Oma heeft alleen nog maar ranja!"

Koninginnedag

Als het eenendertig augustus was, mochten we ons witte jurkje aan, met in het rokje als versiering opgenaaide randen. Ieder jaar werd een opnaaisel uit getornd, waardoor het jurkje langer en onze groei bijgehouden werd. Goed weet ik nog het blijde, bijzondere gevoel dat bij Koninginnedag hoorde. Altijd scheen de Oranjezon hoog aan de hemel en wij gingen in onze feestelijke jurkjes naar school. Een oranje strik in onze haren geknoopt en een brede oranje sjerp, schuin over het witte jurkje. De hele stad was versierd met grote uit de dakramen gestoken vlaggen.

Deze keer had onze vader voor mijn zusje en mij een paar houten hoepels bij de kuiper gekocht. De kuiper gebruikte zulke hoepels om de duigen van een ton bij elkaar te houden. Zo'n hoepel open getrokken tot een boog, had vader omslingerd met oranje crêpe papier. In het midden had hij een grote 'W' bevestigd. De W van onze koningin Wilhelmina. Verder was de boog versierd met rood, wit en blauw gekleurde bloemen. Trots liepen wij met onze boog naar school. Het beste vriendinnetje mocht het andere eind van de boog vasthouden en zo gingen we in optocht naar het centrum van de stad. Een muziekkorps feestelijk schetterend voorop. Daarachter een sterke jongen die het vaandel mocht dragen met de naam van onze school er op geborduurd. Van alle kanten stroomden de scholen op het grote plein samen. De dirigent, staande op een hoog gestoelte, sloeg de maat en uit al die kindermondjes, begeleid door muziekkorpsen, klonken de vaderlandse liederen. Zoals: 'Waar de blanke top der duinen schittert in de zonnegloed', 'In een blauw geruite kiel', 'Piet Hein zijn naam is klein' enzovoort. En aan het slot werd plechtig het Wilhelmus gezongen. De kinderen keurig rechtop staand. Het publiek, de mannen met de hoeden en petten in hun hand, ieder zong het uit volle borst mee, ter ere van onze koningin.

Daarna de optocht, al die kinderen van de verschillende scholen door de stad. De hervormde school, de gereformeerde school, de drie verschillende openbare scholen. Telkens met een muziekkorps voorop, daarna de vaandeldrager en dan de kleinsten tot de grootsten

er achter aan. Op naar de sportvelden buiten de stad, om wedstrijdjes en spelletjes te doen. Zo liepen we daar in onze witte jurkjes onder de versierde boog, mijn vriendinnetje en ik.

En op dat sportveld won ik die keer warempel een tweede prijs. Het was wel moeilijk om zelf een cadeautje uit te zoeken. Ik koos een geruit tasje, met rode zijvakjes. Meteen had ik spijt, het andere cadeautje leek me toch mooier. Maar de keus was gedaan. Wel heb ik het tasje jaren gebruikt, iedere zondag ging het mee naar de kerk. Later werd datzelfde tasje een bijzondere herinnering.

Om een uur of twaalf was het feest op het sportveld afgelopen en gingen mijn zusje en ik met de wat verlepte erebogen naar huis. Het was een lange tocht voor onze kindervoeten. Op die weg naar huis werd de lucht plotseling donker, de zon verdween achter dikke wolken. De eerste spetters werden gevolgd door dikke, vette druppels. Wij hollen, de boog in onze armen geklemd. Er was geen lopen tegen. Een ware wolkbreuk stortte zich over ons uit. Rennen zo hard we konden was het enige wat overbleef.

Tot onze huid toe nat, kwamen we thuis. De versiering van de boog was verpieterd tot nare, natte slierten. De oranje haarstrik hing als een voddig hoopje aan onze haren te bengelen. Maar het ergste, onze witte jurk zat vol grote oranje vlekken. De oranje sjerp die we zo trots hadden gedragen bleek niet kleurecht en was doorgelopen.

Of moeder ze weer toonbaar heeft gekregen weet ik niet meer. Ik heb ze in ieder geval nooit meer gedragen, want het was de laatste Koninginnedag uit mijn kindertijd. Het daarop volgende jaar was het oorlog.

Niemand gelooft me

Toen mijn zus elf jaar was heeft ze een jurk voor zichzelf gebreid. Helemaal zelfstandig, zonder enige hulp. Alleen, als ze dat vertelde, wou niemand haar geloven. Nee, dat was onmogelijk. Nog zie ik ons – moeder, mijn zus en mijzelf - die winkel binnen gaan. Prachtige garens hadden ze daar. Natuurlijk van zuiver wol, voor de Tweede Wereld oorlog had nog niemand van kunstvezels gehoord. Het was moeilijk kiezen, uiteindelijk koos mijn zus mosgroen en ik korenblauw garen. Mooie, diepe kleuren waren het.

Thuis gekomen werd het breiwerk snel opgezet. In de winkel hadden we er gratis een mooi patroon bij gekregen en het garen breide prachtig op. Toen we 's avonds naar bed moesten, waren we nog steeds aan het breien. De volgende morgen om half zes, zaten we stiekem op zolder alweer te breien. Nu woonden we in een groot koopmanshuis aan de haven, met over het hele pand een zolder. Alleen aan de voorkant was een raam en een van hout getimmerd kamertje. Daar hadden we een paar oude krukjes heen gesleept en maar breien. Een licht gekleurd draadje werd mee gebreid zodat je kon zien hoeveel je had gedaan.

En het lijkt ook mij nu ongelooflijk, maar mijn zus redde zich zelf met patroon en werkje. Ze hielp ook mij met mijn blauwe breiwerk. Als ik er aan terug denk, voel ik weer de bekoring die uitging van de zolder en de stilte van het slapende huis onder ons. Om acht uur moesten we naar beneden voor het ontbijt en natuurlijk naar school. Uit school, tussen de middag nog, gauw een pen of vijf, zes gebreid. Zo, dat zat er ook weer aan. En om vier uur zaten we er al weer. En maar breien.

Nu, ik heb het niet gered. Ik was dan ook nog maar acht jaar. Moeder heeft later de jurk moeten afmaken. Maar mijn zus was een echte doorzetter. Het zou en het moest en dus ging het. Eindelijk was het breiwerk zover dat het in elkaar genaaid kon worden. Morgen het kraagje nog en dan was het klaar. Moe, maar voldaan ging ze naar bed.

Hoofdschuddend bekeek moeder het werkstuk. Wat een doorzetter! Maar het jurkje zag er tot zover prachtig uit en dat voor een kind van elf jaar. Geweldig! Weet je wat, als ik dat kraagje nu eens even voor haar brei. Ik heb haar ook wel erg alleen laten zwoegen. Zo gezegd zo gedaan. Moeder aan het breien, het was toch nog een heel karwei, maar het kwam klaar. De jurk werd over een stoel uitgespreid. Wat zal ze morgen blij zijn. Dan kan ze hem gelijk naar school aan.

Maar... nee dus. Boos, kwaad, ja woedend was mijn zus: "Dan heb ik hem immers niet zelf gebreid". En hup... het kraagje er weer af en uitgehaald. En zij het opnieuw gebreid. 's Avonds was de jurk dan helemaal klaar en ook inderdaad helemaal door haar zelf gebreid. Zij kon er de volgende dag trots mee naar school.

Toen ze om twaalf weer thuis kwam, was de eerste vraag van moeder: "En wat zeiden ze van je mooie jurk?" Nou, mijn zus was heel sneu: "Niemand wou geloven dat ik hem zelf heb gemaakt. Niemand, zelfs de handwerkjuf niet".

Ze heeft het jurkje lang gedragen en in de oorlog, toen er geen garen meer te koop was, is het werkstuk uitgehaald en heeft ze er nog een mooi vest van gebreid.